

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
İÇİNDEKİLER	7
KISALTMALAR	13
GİRİŞ.....	15

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK ANAYASA HUKUKUNDA BİREYSEL BAŞVURU

I. BİREYSEL BAŞVURU KAVRAMI, USUL VE NİTELİKLERİ.....	19
A. Bireysel Başvuru Hakkı Kavramı.....	19
1. Bireysel Başvurunun Tanımı.....	20
2. Bireysel Başvurunun Amacı	26
3. Bireysel Başvuru Türleri.....	28
a. Dilekçe Hakkı.....	28
b. Bilgi Edinme Hakkı	31
c. Kamu Denetçiliği Kurumuna Başvuru (Ombudsmanlık).....	35
B. Bireysel Başvurunun Özellikleri	38
1. Anayasal Bir Hak Arama Yolu Olması	38
2. İkincil (Tali) Nitelikte Bir Hak Arama Yolu Olması	38
3. Temel Hak ve Özgürlüklerin İhlali Durumunda Başvurulan Bir Hak Arama Yolu Olması	41
4. Güncel ve Kişisel Bir Hakkı Doğrudan Etkilenenler Tarafından Başvurulan Bir Hak Arama Yolu Olması	43
5. Kamu Gücü İşlemlerine Karşı Başvurulan Bir Hak Arama Yolu Olması.....	45
6. Kendine Özgü (Suigeneris) Bir Hak Arama Yolu Olması	47
7. Halk Davası (Actio Popularis) Olmaması.....	49
8. Etkili Bir İç Hukuk Yolu Olması.....	50
C. Bireysel Başvurunun İşlevleri.....	52
1. Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması ve Geliştirilmesi İşlevi (Subjektif İşlev).....	53

2. Hukuk Düzenini Koruma ve Geliştirme İşlevi (Objektif İşlev)	53
3. Ön Filtre İşlevi.....	54
4. Yasama ve Yargı Organlarını Etkileme İşlevi	54
II. TÜRK ANAYASA HUKUKUNDA BİREYSEL BAŞVURU UYGULAMASI.....	55
A. Müessesenin Tarihsel Gelişimi ve Yasal Dayanağı	55
1. Türkiye’de Bireysel Başvuruya İlişkin Tartışmalar ile Kabul Edilişi	55
2. Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvurunun Yasal Dayanağı	59
B. Anayasa Mahkemesi’ne Yapılan Bireysel Başvuruların İncelenme Usulü	63
1. Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru	63
a. Bireysel Başvuru Yapılacak Yerler	66
b. Anayasa Mahkemesi’ne Doğrudan Bireysel Başvuru	67
c. Mahkemeler Vasıtasıyla Bireysel Başvuru	69
d. Yurtdışı Temsilcilikler Vasıtasıyla Bireysel Başvuru.....	70
e. Elektronik Ortamda Bireysel Başvuru	71
f. Posta Araçları ile Yapılan Bireysel Başvuru.....	71
2. Bireysel Başvuruların İncelenme Süreci	72
a. Anayasa Mahkemesi’nin Bireysel Başvuruları İnceleme Usulü.....	72
b. Ön İnceleme Aşaması.....	74
i. İdari Ret Kararı	76
ii. Usule İlişkin İdari Ret.....	77
iii. Süre Yönünden İdari Ret.....	78
iv. İtiraz Halinde Süre Aşımı Nedeniyle İtirazın Reddi.....	78
c. Kabul Edilebilirlik İnceleme Aşaması.....	79
i. Bölümler.....	79
ii. Komisyonlar	80
iii. Komisyonlar Tarafından Verilen Karar Türleri	84
aa. İdari Redde İtiraz Hakkındaki Kararlar	84
bb. Kabul Edilemezlik Kararları	85
cc. Kabul Edilebilirlik Kararları	87
d. Esas Hakkındaki İnceleme Aşaması	87
i. Esas Hakkında İncelemenin Usulü ve Kapsamı	87
ii. Esas Hakkında İnceleme Yapacak Birimler	89

İKİNCİ BÖLÜM
**BİREYSEL BAŞVURUNUN USULE VE ESASA İLİŞKİN
KABUL EDİLEBİLİRLİK KOŞULLARI**

I. GENEL OLARAK KABUL EDİLEBİLİRLİK KOŞULLARININ ÖZELLİKLERİ.....	95
A. Kabul Edilebilirlik Hiyerarşisi.....	96
B. Mükerrer Başvuru	97
II. BİREYSEL BAŞVURUDA USULE İLİŞKİN KABUL EDİLEBİLİRLİK KOŞULLARI	98
A. Yüksek Mahkemenin Kişi Bakımından Yetkisi	98
1. Başvuru Ehliyeti.....	98
a. Gerçek Kişiler	99
b. Tüzel Kişiler	100
i. Özel Hukuk Tüzel Kişileri.....	101
ii. Kamu Hukuku Tüzel Kişileri.....	101
c. Yabancılar	104
2. Mağdurluk Statüsü.....	105
3. Mağdurluk Statüsünde Güncellik, Kişisellik ve Doğrudan Etkilenme Koşulları.....	110
a. Güncellik Koşulu	110
b. Kişisellik Koşulu.....	111
c. Doğrudan Etkilenme Koşulu	112
B. Yüksek Mahkemenin Konu Bakımından Yetkisi	113
1. Bireysel Başvuruya Konu Olan Temel Hak ve Özgürlükler	115
2. Bireysel Başvuruya Konu Edilemeyecek İşlem ve Kararlar	122
a. Yasama İşlemleri	125
b. Düzenleyici İdari İşlemler	128
c. Anayasa Mahkemesi Kararları.....	132
d. Anayasanın Yargı Denetimi Dışında Bıraktığı İşlemler	133
C. Yüksek Mahkemenin Yer Bakımından Yetkisi	139
D. Yüksek Mahkemenin Zaman Bakımından Yetkisi	142
E. Bireysel Başvuru Süresi	143
1. Süre Koşulu Amacı.....	146
2. Sürenin Başlangıcı	146
F. Başvuru Yollarının Tüketilmesi.....	150

III. BİREYSEL BAŞVURUDA ESASA İLİŞKİN KABUL EDİLEBİLİRLİK KOŞULLARI.....	154
A. Anayasal Açıdan Önem Taşıyan ve Başvurucunun Önemli Bir Zarara Uğradığı Başvurular.....	154
B. Başvurunun Açıkça Dayanaktan Yoksun Olmaması.....	157
1. Temyiz Mercii Şikayeti.....	159
2. Açık veya Görünür Bir İhlalin Bulunmaması.....	160
3. Kanıtlanmamış Şikayetler.....	161
4. Karmaşık veya Zorlama Şikayetler.....	161
C. Bireysel Başvuru Hakkının Kötüye Kullanımı.....	162
IV. ANAYASA MAHKEMESİ TARAFINDAN BİREYSEL BAŞVURUDA ESAS İNCELEMESİ SONUNDA VERİLECEK KARAR TÜRLERİ.....	164
A. Hakka Yönelik İhlal Olmadığı Kararı.....	166
B. Hakka Yönelik İhlal Kararı.....	166
1. Kamu Gücü İşlemlerinden Kaynaklanan İhlal Kararı.....	167
2. Mahkeme Kararlarından Kaynaklanan İhlal Kararı.....	167
a. Yeniden Yargılama Yapmak Üzere Dosyanın İlgili Mahkemeye Gönderilmesi.....	168
b. Başvurucu Lehine Tazminata Hükmedilmesi.....	169
c. Genel Mahkemelerde Dava Açılması Yolunun Gösterilmesi.....	170
C. Bireysel Başvurudan Feragat ve Düşme Kararı.....	170
D. Pilot Karar.....	171

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ADİL YARGILANMA HAKKI VE BİREYSEL BAŞVURU

I. ADİL YARGILANMA HAKKININ KAPSAMI.....	175
A. Kavramlar.....	175
1. Özgürlük Kavramı.....	176
2. Adalet Kavramı.....	176
3. Yargılama Kavramı.....	177
4. Hak Kavramı.....	178
B. Genel Olarak Adil Yargılanma Hakkı.....	181
1. Kavram Olarak.....	183
2. Adil Yargılanma Hakkının Hukuki Niteliği.....	188
II. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE ADİL YARGILANMA HAKKI.....	189
A. Uluslararası Metinlerde Adil Yargılanma Hakkı.....	189
1. Magna Carta Libertatum (Büyük Özgürlük Fermanı).....	189

2. Köylülerin Mektupları.....	190
3. Habeas Corpus Act.....	191
4. Virginia Haklar Bildirgesi.....	191
5. Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi.....	191
6. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.....	192
7. Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme.....	194
8. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	195
9. Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi.....	196
10. Afrika İnsan ve Halkların Hakları Sözleşmesi.....	197
11. Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi.....	198
B. Türk Hukukunda Adil Yargılanma Hakkı.....	199
III. İNSAN HAKLARI VE TEMEL HAK BOYUTUYLA ADİL YARGILANMA HAKKI.....	204
A. İnsan Hakları Kavramının Felsefi Gelişimi.....	204
B. İnsan Hakları Kavramının Hukuksal Gelişimi.....	205
C. İnsan Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması.....	207
D. İnsan Haklarının Bölgesel Düzeyde Korunması.....	209
E. İnsan Haklarının Birleşmiş Milletler Bünyesinde Korunması ve Denetim Yolları.....	213
F. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Açısından Adil Yargılanma Hakkının Önemi.....	218
G. Adil Yargılanma Hakkının Sınırlandırılması.....	219
1. İnsan Haklarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesindeki Genel Sınırlama Rejimi.....	219
2. İnsan Haklarının 1982 Anayasasındaki Genel Sınırlama Rejimi.....	220
3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve 1982 Anayasası Açısından Adil Yargılanma Hakkının Sınırlandırılması.....	224
H. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve 1982 Anayasası Açısından Adil Yargılanma Hakkının Unsurları.....	225
IV. ANAYASA MAHKEMESİ BİREYSEL BAŞVURU KARARLARINDA ADİL YARGILANMA HAKKI.....	228
A. AYM Kararları Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkının Temel Unsurları.....	229
1. Yasayla Kurulmuş Bağımsız ve Tarafsız Bir Mahkemede Yargılanma Hakkı.....	229
a. Yasa ile Kurulmuş Mahkeme.....	230
b. Bağımsız Mahkeme.....	231

c. Tarafsız Mahkeme	232
2. Mahkemeye Erişim Hakkı	233
3. Aleni Olarak Yargılanma Hakkı	235
a. Kamuya Açık Yargılama Hakkı.....	235
b. Aleni Hüküm Hakkı.....	236
4. Makul Sürede Yargılanma Hakkı	236
5. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkı	237
a. Yargılamada Silahların Eşitliği İlkesi	238
b. Çelişmeli Yargılama İlkesi.....	239
6. Savunma Hakkı	240
7. Gerekçeli Karar Hakkı.....	241
8. Yargılamada Masumiyet Karinesinin Korunması İlkesi	241
9. Hukuki Güvenlik İlkesine Uygun Şekilde Yargılanma Hakkı.....	242
B. 1982 Anayasası Döneminde Adil Yargılanma Hakkına İlişkin Karar Örnekleri	243
V. ADİL YARGILANMA HAKKI KAPSAMINDAKİ BİREYSEL BAŞVURULURA İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ İSTATİSTİĞİ.....	253
SONUÇ.....	257
KAYNAKÇA	265